

Լիբանանեան Լուրեր

Անօդաչու Սարքեր Լիբանանէն Դեպի Իսրայէլ

Ուրեմն երեկ եւ նախորդ օր Հըզպալլա-ի երկու ԱԹՍ-ներ հատած են Իսրայէլի սահմանը: Մինչ իսրայէլեան ԶՕՊ-եր կարողացած են վար առնել ԱԹՍ.ներէն մին, իսկ միւսը կարողացած է թափանցել դեպի իսրայէլեան տարածք:

Ուշագրաւն այն է, որվերջին փաստը ներկայացուցած է նաեւ Իսրայէլի ՊՆ-ին կողմէ, որ զարմանքով

գրած է, թէ ԱԹՍ-ին հետքն անգամ չտեսանք:

Աւելի ուշ Լիբանանի օդային սահմանը հատեցին իսրայէլեան երկու կործանիչներ, որոնք շատ ցած թռիչք կատարեցին Լիբանանի վրայ:

Հայկական Լուրեր

Եթէ Կան Ռազմական Յանցագործներ, Ուրեմն Անոնց Պէտք Է Փնտռել Ազրպէյճանի Մէջ՝ Ի Դէմն Ազրպէյճանի Նախագահ Իլիհամ Ալիեւի. Արցախի ՄԻՊ

Հետապնդումներով եւ սեւ ցուցակներով Ազրպէյճանը հերթական անգամ նպատակադրած է ահաբեկել Արցախի մէջ ապրող մարդոց, որոնք տարբեր ատեններու մէջ կը փորձեն առաջ տանիլ Արցախի ժողովուրդի իրաւունքներու պաշտպանութիւնը: «Փաստինֆո»-ի հարցին ի պատասխան՝ ըսած է Արցախի Մարդու իրաւունքներու պաշտպան Գեղամ Ստեփանեան՝ անդրադառնալով Ազրպէյճանի կողմէ նաեւ Արցախի բարձրաստիճան պաշտօնեաներու հանդէպ յայտարարուող հետախուզումներուն: Յիշեցնելով, որ Ազրպէյճանցիները Նշած են, թէ, անգամ Արցախի նախագահի հանդէպ հետախուզում յայտարարած են: Ազրպէյճանի գործողութիւններուն մէջ Գեղամ Ստեփանեան կը մատնանշէ երկու հիմնական ուղղութիւն. առաջինը, ըստ իրեն, Արցախի ժողովուրդը ահաբեկելու համար պաշտօնեաներու հանդէպ հետախուզում յայտարարելն է, իսկ երկրորդը՝ արտաքին աշխարհէն Արցախի մեկուսացումը խորացնելը: Հերթական խորամանկ քայլերով, ինչպէս պարոն Ստեփանեան կը նկատէ, Ազրպէյճանական կողմը միջազգային հանրութեան նաեւ մոլորութեան մէջ դնելով փորձ կ'ընէ՝ շեղելով անոնց ուշադրութիւնը արցախահայութեան հանդէպ իր դրսեւորած ատելութենէն եւ անհանդուրժողականութենէն:

«Ըսեմ, որ ես յաճախակի Ազրպէյճանցի տարբեր օգտատէրերու կողմէ սպառնալիքներ կը ստանամ, բայց անոնք կը դիտարկեմ իբրեւ արցախահայութեան իրաւունքներու դէմ ուղղուած հերթական ահաբեկչական գործողութիւն: Բացի այդ, Ազրպէյճանը այդ կերպով կը փորձէ թոյլ չտալ, որ միջազգային տարբեր կառոյցներու ներկայացուցիչները՝ ներառեալ իրաւապահ, գան ու իրենց աչքով տեսնեն Արցախի մէջ տիրող վիճակը», - ընդգծած է Արցախի Մարդու իրաւունքներու պաշտպանը:

Հետախուզումներ յայտարարելով՝ հաւանաբար Ազրպէյճանը փորձէ սահմանափակել որոշ արցախցիներու ազատ տեղաշարժը այլ երկիրներու մէջ, բայց եւ, միաժամանակ, ՄԻՊ-ը յոյս կը յայտնէ, որ Ազրպէյճանը այդ հարցով համախոհներ չի գտներ արտաքին աշխարհի մէջ:

«Եթէ կան ռազմական յանցագործներ, ուրեմն անոնց պէտք է փնտռել Նոյնիքն Ազրպէյճանի մէջ՝ ի դէմն Ազրպէյճանի նախագահ Իլիհամ Ալիեւի եւ այդ երկրի ռազմաքաղաքական ղեկավարութեան: Անոնք 44 օր շարունակ տարբեր տեսակի՝ ներառեալ միջազգային մարդասիրական իրաւունքով արգիւտած զինատեսակներով, ուղիղ թիրախաւորած են Արցախի գրեթէ բոլոր քաղաքացիական բնակավայրերը՝ ներառեալ մայրաքաղաք Ստեփանակերտը, որուն հետեւանքով 44 օրերուն ընթացքին զոհուած է 80 քաղաքացիական անձ», - Նշած է Գեղամ Ստեփանեան:

ԿՈՉ

Փետրուար 12, 2022

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

Մեր հայրենիքն ու համայն ազգը վիրաւոր դուրս եկան 44-օրեայ աղետալի պատերազմէն. եւ մինչ համայն ազգի ոյժերու լարումներով կը պատրաստուէինք բուժուիլ գոյութեանական պատերազմի հետեւանքներէն՝ Ատրպէյճանի իշխանութիւնները նոր մարտահրաւէր մը պարզեցին մեր ժողովուրդին դիմաց, ազգասպանութեան պատերազմը փոխադրելով հոգեւոր մշակոյթի ցեղասպանութեան դաշտ:

Սովետական իշխանութեան բոլոր տարիներուն Ատրպէյճան տարաւ անուղղակի արշաւ մը՝ բնաջնջելու համար Նախիջեւանի հայկական եկեղեցիներն ու յուշակոթողները՝ յանգելու համար 2005ի Ջուղայի հայկական խաչերու զանգուածային ջարդին:

Այսօր, սակայն, մշակութային ժառանգութեան ցեղասպանութիւնը զգեցած է տարբեր եւ պաշտօնական տարազ. անցնող տարուան Լահէի դատարանի վճիռը՝ զուշացնելու Ատրպէյճանի իշխանութիւնները որ խնայեն հայկական հոգեւոր մշակոյթի կոթողները, իրենց ենթարկուած տարածքներուն մէջ, աւելի խորամանկ միջոցներու առաջնորդած է զանոնք. նախագահ Իլիհամ Ալիեւէն սկսեալ մինչեւ մշակոյթի նախարար Անար Զարիմով ձեռնարկած են արշաւի մը՝ հայկական հոգեւոր մշակոյթի կոթողները վերստին պիտակելու, եւ ծածկելով անոնց իսկական ինքնութիւնը՝ զանոնք վերագրելու Ուտի եւ Աղուան փոքրամասնութեանց:

Այս արարքը պատմութեան դասական եղծումն ու աղաւաղումն է եւ մեր ազգին դիմաց նոր մարտահրաւէր մը կը պարզէ ոչ միայն համազգային, այլեւ՝ համաշխարհային պայքար մը բանալու կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, քանի ժամանակը կը գործէ մեզի դէմ:

Նկատի ունենալով որ այսօրուան մարտահրաւէրին թիրախ հայոց հոգեւոր ժառանգութիւնն է, անխուսափելիօրէն զօրաշարժի նախաձեռնութեան պարտաւորութիւնը կը ծանրանայ մեր հոգեւոր առաջնորդներու ուսին: Այնպէս, ինչպէս 2015ին ազգային հոգեպարար միասնութեամբ մը Հռոմի Սրբազան Պապի ցեղասպանութեան ճանաչումը դիմաւորեցինք Վատիկանի մէջ, նոյն օրինակելի միասնութեամբ ալ կ'անկնկալուիք նախաձեռնելու պարզուող ներկայ գոյամարտին:

Դուք, իբրեւ իմաստուն հայրապետները հայոց, բնականաբար կարող էք հանդէս գալ յատուկ ճանապարհային քարտեսով մը. ստորեւ խոնարհաբար կը ներկայացնենք մեր առաջարկները, որոնք կրնան սատարել Ձեր որոշումներուն:

Ա. Հանդէս գալ միասնական յայտարարութեամբ մը՝ հարցին վերաբերեալ ստիւնողական մթնոլորտ մը ստեղծելով աշխարհատարած հայութեան մօտ, ինչպէս նաեւ միջազգային հասարակութեան շրջանակներէն ներս, Ձեր արշաւին մէջ ընդգրկելով նաեւ Կաթողիկէ Հայոց ինչպէս նաեւ՝ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ մեծաւորները:

Բ. Չիւնուած պատմագիտական լուրջ տուեալներով՝ անձնապէս ներկայանալ UNESCO-ի ատենին, ազդանշան մը տալով մամուլի միջազգային օրկաններուն եւ պարզելով իրողութիւնն ու տարողութիւնը վտանգին:

Գ. Չուզահեռաբար դիմել եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդին, Հռոմի Սրբազան Բախանայապետին եւ կրօնական համաշխարհային հեղինակութիւն վայելող իշխանութեանց, անոնց տրամադրութեան ներքեւ դնելով գիտական փաստագրումները, քարտեսներ եւ պատմական վկայութիւններ:

ԴԱԿ-ի Համադրուած Մամուլ

**ՀՀ Իշխանությունները Իրաւունք Չունեն Իրենց Վրայ
Պատասխանատուութիւն Ստանձնել Միայնակ Բանակցել Թուրքիայի Հետ.
Ռուբէն Սաֆրաստեան**

Կայացավ «Հայ-Թրքական Յարաբերութիւնները Տարածաշրջանային Յորձանուտին Մէջ» Խորագրով ՌԱԿ-ի Մամուլի Առջանց 19-րդ Լսարանը

ՔՐԻՍԹԻՆԱ ԱՂԱԼԱՐԵԱՆ

«ԶԱՐԹՕՆՔ»-ի ԵՐԵՒԱՆԻ ԱԶԽԱՏՈՒԿԻՅ

«Այժմեական Հարցերու Բազմաձայն Քննարկումներ» ընդհանուր թեմայով «ՌԱԿ-ի Համադրուած Մամուլ»-ը կազմակերպեց իր առցանց լսարանների շարքի 19-րդը՝ որի թեման այս անգամ հայ-թուրքական յարաբերութիւններն էին եւ Հայաստանի ու Թուրքիայի միջեւ սկսուած բանակցային գործընթացը: Լսարանին ներկայ եղան Հայաստանէն, Արցախէն եւ հայկական սփիւռքի գանազան երկիւնքերէն շատ մը մասնակիցներ:

Արդարեւ, «Հայ-թուրքական յարաբերութիւնները տարածաշրջանային յորձանոստում» խորագրով առջանց լսարանի հիւրը թուրքագետ Ռուբէն Սաֆրաստեանն է: Առջանց հարթակը վարեց «Ազգ» օրաթերթի գլխաւոր խմբագիր Յակոբ Աւետիքեանը, ով խօսելով հայ-թուրքական յարաբերութիւնների մասին որպէս նախաբան յիշեցրեց տարբեր տարիներին տեղի ունեցած զարգացումների մասին: Յակոբ Աւետիքեանի խօսքով՝ այս հարցը ամենահրատապն է ներկայ իրավիճակում:

Յակոբ ԱԼԵՄԻՐԵԱՆ

Էլ ցեղասպանութեան հարցը մոռանալ: Յակոբ Աւետիքեանը խօսեց նաեւ երկրորդ եւ երրորդ նախագահների օրօք հարցի արծարծումից, մասնաւորապէս հայ-թուրքական արձանագոութիւններից: «Արցախեան երկրորդ պատերազմից յետոյ այս հարցը արծարծւում է այլ անուան տակ, որը Նիկոլ Փաշինեանն անուանում է խաղաղութեան դարաշրջան, ընդ որում կան Թուրքիայի կողմից առարկուած նախապայմաններ, թէեւ ասւում է, որ չկան այդպիսի նախապայմաններ», - ընդգծեց Յակոբ Աւետիքեանը:

Ռուբեն Սաֆրաստեան

2020 թվականի 44-օրեայ պատերազմից յետոյ Հայաստանի ու թուրքիայի յարաբերութիւնները սկսել են նոր հարթութիւն տեղափոխուել: Թեմայի վերաբերեալ հանգամանալից խոսեց հիւր բանախօսը՝ **թուրքագէտ Ռուբէն Սաֆրաստեանը**: Նա իր խօսքում նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներին մասնակցութեան համար, ապա խօսեց բուն հայ-թուրքական յարաբերութիւններից, շխարհաքաղաքական իրողութիւններից եւ հասարակութեան շրջանում դրա ընկալումներից:

Ներկաներեն տեսարան մը

Մինչ խօսելը Հայաստանի ու Թուրքիայի միջև սկսված բանակցութիւններից, թուրքագետը մի քանի շեշտադրում արեց այս առումով աշխարհաքաղաքական ստեղծուած իրավիճակի վերաբերեալ: Նրա խօսքով՝ 44-օրեայ պատերազմն, ըստ էութեան, խախտեց այն ստատուս քվոն, որը ձեւաւորուել էր Հարաւային Կովկասում տասնամեակներ շարունակ:

«Այդ խախտումը հանգեցրեց նրան, որ փոփոխեց իրարոքությունը տարածաշրջանում եւ ստեղծուեց մի իրավիճակ, որը մինչ այդ չէր եղել: Այդ նոր իրավիճակի առանձնայատկությունն այն է, որ Ռուսաստանը կորցրել է իր մենաշնորհի իրաւունքը եւ դերը տարածաշրջանում՝ որպէս ուժի կեդրոն:

Σωτη. Ερ 07

402

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գաբեգին Բ. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

Սկիզբը էջ 01

7. Հայրապետական յատուկ գիրերով հրահանգել Ձեր իշխանութեանը ներքեւ գործող բոլոր թեմերուն որ լուսաբանեն նախ իրենց սեփական համայնքները եւ ապա դիմեն քոյր համայնքներուն, զօրակցութիւն ապահովելու անոնցմէ: Հասկնալի է որ ամէն թեմ եւ ծուխ հնարաւորութիւն չունի գիտական մակարդակով փաստագրութիւններ եւ պատճառաբանութիւն պատրաստելու, հետեւաբար իբրեւ նախաձեռնող հայրապետներ Ձեր Աթոռներու գիտական կազմերը կրնան ապահովել վերոյիշեալ տուեալները:

ԹԷՔԵՏԱՆ Մշակութային Միությանը, իբրեւ հայ մշակույթի նուիրուած կազմակերպութիւն, ծայրայեղօրէն մտահոգուած ստեղծուած դրութեամբ, խոնարհաբար կը դիմէ Ձեզի իր համազգային կազմերու այս կոչով եւ կը յուսայ տեսնել զանգուածային զօրաշարժ մը, առաջքն առնելու համառ սպառնազոյր աղետին:

Խոնարհաբար Ձեր ուշադրութեան յանձնելով պերոյիշեալները, կը մնանք՝

Թ.Ա.Ա. ՅԻՄԼԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՐՄԻՆ. ՊԵՐՈՒԹ. ԼԻՔԱՆԱՆ

Թ.Մ.Մ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱԳԱՆԳՆԵՐՈՒ ԵՒ ԳԱՆԱՏԱՅԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Թ.Մ.Մ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Թ.Մ.Մ. ԼՈՆՏՈՆ ԹՐԱՍԹ

Թ.Մ.Մ. ՀԱՐԱԲԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿԵՂԻ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ, ՊԻԼԵՆՈՍ ԱյՐԵՍ

Ներկայիս Կարենորագոյն խնդիրը Պատմութեան Դասերի Իւրացումն Է. Աշոտ Մելքոնեան

Հայաստանի ԳԱԱ Պատմութեան Ինստիտուտի տնօրէն, ակադէմիկոս, պատմական գիտութիւնների դոկտոր, Փրոֆեսոր Աշոտ Մելքոնեանի հետ զրոյցել ենք Հայաստանի եւ Արցախի շուրջ ստեղծուած ռազմաքաղաքական վիճակի, Վրաստանում, մասնաւորապէս՝ Ջաւախքում հայութեան ներկայիս վիճակի եւ առաջիկայում պատմագիտութեան զարգացման խնդիրների մասին:

Հայաստանի եւ Արցախի ներկայով ու ապագայով մտահոգ իւրաքանչիւր հայ ինքն իրեն ամէն օր հարցնում է՝ ի՞նչ վիճակում ենք եւ ինչպիսի՞ ապագայ կանխատեսել: Հարցերի վերաբերեալ մեկնաբանութիւնները խիստ տարբեր են, կախուած նրանից, թէ կարծիքն արտայայտողը ռուսամէ՞տ է, արեւմտամէ՞տ, թէ՞ սոցիալական ցանցերի նիւթերով գիտելիքները բաւարարող մարդ:

ՀՀ ԳԱԱ Պատմութեան Ինստիտուտի տնօրէն, ակադէմիկոս Աշոտ Մելքոնեանն այն կարծիքին է, որ Արցախեան առաջին պատերազմից յետոյ խնդրի շուրջ ստեղծուած ամենաանպատ ժամանակն ենք ապրում, քանի որ կորցրել ենք ոչ միայն անվտանգութեան գոտին, ազատագրուած տարածքները, այլեւ նախկին Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզի կազմում եղած տարածքները՝ Շուշին, Հադրուբը, հատուածներ Մարտակերտի եւ Մարտունու շրջաններից: «Ջաւախքում պետք է ասեմ, որ արցախեան պետականութիւնը, որ 30 տարուայ կէտք ունի, վերջին պատերազմից յետոյ կորցրեց սուբյեկտայնութիւնը: Առաւել ցաւալի է, որ այդ պետականութեան երաշխաւոր հանդիսացող Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւս լրջագոյն հարուածներ կրեց՝ կորցնելով իր միջազգային սուբյեկտայնութիւնը: Մեր տարածաշրջանում եղանակ ստեղծող ռազմաքաղաքական ուժը դարձաւ Ռուսաստանը», - մեզ հետ զրոյցում նշեց ակադէմիկոս Աշոտ Մելքոնեանն ու նկատեց՝ թէեւ Հայաստանը շարունակում է մնալ Արցախի թիւ մէկ երաշխաւորը, սակայն իրականութիւնն այլ է՝ առաջին պլանում ռուս խաղաղապահներն են. առանց նրանց արցախահայութեանը ցեղասպանութիւն կարող է սպառնալ:

Պատմաբանը ներկայ իրավիճակը գնահատում է բարդ, բայց ոչ անյուսալի, քանի որ ռուսական քաղաքականութիւնը տարածաշրջանում հաստատելու տեսանկիւնից՝ ՌԴ-ում կարծես հասկանում են՝ իրենց ներկայութիւնը Արցախում պարտադիր է: Հակառակ պարագայում, եթէ նրանք վարեն Արցախը «դատարկելու» քաղաքականութիւն, ապա ռուս խաղաղապահներն այլեւս անելիք չեն ունենայ տարածաշրջանում:

«Արցախում Հայաստանից եւ Ռուսաստանից խրախուսող մեծածաւալ շինարարութիւնը պայմանաւորուած է նրանով, որ բռնագաղթուած տարածքներից դուրս եկած բնակչութիւնը տեղափոխուի Արցախի այլ շրջաններ: Արցախցիների ամրապնդուելով՝ ռուսական կողմը իր ներկայութեան համար կ'ունենայ հիմնաւորում», - նշում է Աշոտ Մելքոնեանն ու ցաւով արձանագրում՝ արցախահայութիւնը պատերազմից յետոյ համոզուեց, որ Հայաստանը չկարողացաւ Արցախի անվտանգութեան իրական երաշխաւորը լինել, եւ գոնէ այս փուլում պետք չէ մեղադրել արցախահայութեանը՝ չափից աւելի ռուսամետութեան կամ ռուսասիրութեան համար. այս պահին կարելորդ Արցախն ամէն գնով հայկական պահելն է:

Պատմաբանն այն կարծիքին է, որ արցախեան վերջին պատերազմում Ռուսաստանն իր պահուածքով թոյլ տուեց ռազմաքաղաքական լրջագոյն սխալներ. պահպանելով չեզոքութիւն, իսկ մեր հայեացքով՝ երբեմն աղբրեջանամետ կամ թուրքամետ պահուածք ու մօտեցումներ, ստեղծուած էր տպաւորութիւն, որ Ռուսաստանի «մատը խառն էր» պատերազմին:

«Ռուսաստանում սկսում են հասկանալ, որ իրենց երկրի եւ Երդողանի հետ երկարամեայ սիրախաղը կարծես թէ մօտենում է ավարտին: Եթէ ռուսական կողմը, որպէս ռազմավարական դաշնակից, իրապէս գտնուէր իր բարձրութեան վրայ եւ հնարաւոր նպաստը բերեր այդ պատերազմի արդիւնքում մեր յաղթանակին, այսօր չէր լինի Ռուսաստանի հետ տարածքային խնդիրներ ունեցող երկրների ակտիւութիւնը, որոնք հիմա արդէն խնդրի լուծումը տեսնում են ռազմական ճանապարհով», - վստահեցնում է Աշոտ Մելքոնեանն ու յաւելում՝ եթէ վերջին պատերազմում Ռուսաստանը մեր միջոցով սաստեր Ադրբեջանին, Ուկրաինայում ազգայնական ուժերը այդքան վստահ չէին լինի, որ հնարաւոր պատերազմում իրենք կարող են Ռուսաստանին յաղթել:

Անդրադառնալով Հայաստանի շուրջ ստեղծուած ռազմաքաղաքական իրավիճակին՝ պատմաբանը ներկայացնում է իրողութիւնը՝ Արցախում պարտուեց նաեւ ռուսական զօրքը, քանի որ մենք Ռուսաստանի ռազմավարական դաշնակիցն ենք. պարտուեցինք մենք, պարտուեց նաեւ մեր դաշնակիցը, ով պատերազմին մասնակցում էր միջնորդաւորուած ձեւով:

«Վիճակը ծանր է, բայց ոչ անյուսալի: Հիմա ճիշդ ժամանակն է, որ Ռուսաստանն անի ամէն ինչ Հայաստանի սուբյեկտայնութիւնն ուժեղացնելու իմաստով: Դրա եզրերն էլ որոշ չափով նկատելի են, յատկապէս, երբ ՌԴ-ի փոխվարչապետ Ալեքսեյ Օվերչուկը մեր երկրում յայտարարեց, որ Չանգեզուրեան միջանցք ասուածը 2020 թուականի Նոյեմբերի 9-ի յայտարարութեան մէջ չկայ, ուստի խօսքը վերաբերում է միայն հաղորդակցութեան ճանապարհները ապաշրջանափակելուն. տուեալ ճանապարհի նկատմամբ պահպանուելու է տուեալ երկրի սուվերէն իրաւունքը: Մի բան, որ աղբրեջանցիներն այլ ձեւով էին ներկայացնում՝ նոյն հարթութեան վրայ դնելով Լաչինի միջանցքն ու Չանգեզուրեան միջանցքը», - յաւելեց Աշոտ Մելքոնեանը:

Վերջինս ծնունդով Ջաւախքից է եւ մշտապէս հետեւում է Ջաւախահայութեան մասնակցութեանը Հայաստանում կատարուող իրադարձութիւններին: Թէեւ աղբրեջանցիների ակտիւ մասնակցութեամբ մշտապէս կեղծ լուրեր են պտտուել, որ Ջաւախքի հայութիւնը անջատողականութիւն է դրսեւորում՝ փորձելով սրել հայ-վրացական յարաբերութիւնները, սակայն նրանք մշտապէս հասկացել են երկու երկրների բարեկամութեան երկուստեք կարենորութիւնը: «Ամենավճռական պահին անգամ Ջաւախահայութիւնը խորապէս գիտակցել է, որ որեւէ հակավրացական գործողութիւն կարող է բերել երկու երկրների յարաբերութիւնների անդառնալի հետեւանքների: Նրանք որեւէ քայլ չեն կատարել վրացական պետութեան դէմ՝ մնալով այդ երկրի հաւատարիմ քաղաքացի: Սա խօսում է այն մասին, որ այդ տարածաշրջանում անջատողականութիւն գոյութիւն չունի», - նշում է Աշոտ Մելքոնեանն ու ափսոսանքով նկատում, որ ինչպէս Վրաստանից, այնպէս էլ Ջաւախքից արտագաղթը շարունակում է: Ջաւախքցիների համար Հայաստանն այսօր էլ իրենց հայրենիքն է: Նրանք ապրում են երկրի խնդիրներով, մտահոգ են ներկայ իրողութիւններով, որի վառ ապացոյցը Արցախեան երեք պատերազմներում Ջաւախահայութեան ունեցած ակտիւ մասնակցութիւնն է:

Հայաստանի ԳԱԱ Պատմութեան Ինստիտուտի տնօրէնը ցաւով է նկատում, որ բոլոր իշխանութիւններն էլ գիտութեան նկատմամբ որոշակի վերապահում են ունեցել՝ մեր գործառնոյթը կատարում ենք, թէ՞ ոչ:

«Եթէ իշխանութիւնները խորապէս ընկալէին գիտութեան, յատկապէս՝ հայագիտութեան տեղն ու դերը, մեր վիճակն այսպիսին չէր կարող լինել», - նշում է Աշոտ Մելքոնեանն ու ցաւով արձանագրում խորհրդային տարիներին Պատմութեան Ինստիտուտն ուներ 150, իսկ հիմա շուրջ 80 աշխատակից: Լուրջ կորուստ է, երբ երիտասարդն այլեւս չի ուզում զբաղուել գիտութեամբ, յատկապէս, որ հայ պատմաբանները դժուարին պայմաններում եղած պատմագիտական դպրոցները պահպանել եւ նոր ժամանակներում նորոյի են ներկայացրել հայոց պատմութիւնը:

Այդ առումով իր ծանրակշիռ տեղն ունի Ինստիտուտի՝ «Հայոց պատմութիւն» ութհատորեակի հրատարակումը, որ ընդգրկում է հնագոյն ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը: Նրա խօսքով՝ դա 7000-ամեայ հայոց պատմութեան նորոյի եւ անաչառ շարադրանքն է՝ առանց կուսակցական մօտեցումների եւ պատեհապաշտութեան:

«Կարենորագոյն խնդիրն է պատմութեան դասերի իւրացումը: Ուզենք թէ չուզենք՝ պատմագիտութիւնը քաղաքական գիտութիւն է: Առաւել եւս մեզ՝ ահռելի մեծ հայրենիք ունեցած, այդ հայրենիքը կորցրած, հայրենագրկուած ժողովրդի համար պատմութեան քաղաքական, տնտեսական, մշակութային արեալը ներկայացնելու գործում պատմաբաններն առաքելութիւն ունեն: Պետք է շարունակենք առաջ մղել հայոց պատմութեան հանգուցային խնդիրները, որը Ադրբեջանի համար դարձել է պետական քաղաքականութիւն», - նշում է Աշոտ Մելքոնեանն ու վստահեցնում՝ միջազգային պատմագիտական շրջանակներում հայ եւ աղբրեջանցի պատմաբանների դերն ու կշիռը բոլորը շատ լաւ գիտեն: Նրա կարծիքով՝ արդբեջանցիների՝ կեղծիքով շարադրուած պատմութեանը հաւատում են միայն պատմութիւնից հեռու կանգնածները: Պատմահական չէ, որ իրենց «ես»-ը նրանք փորձեցին հաստատել ոչ թէ գաղափարական պայքարում, այլ գէնքի ուժով՝ հազարումի ուժերի օժանդակութեամբ:

Փրոֆեսոր Աշոտ Մելքոնեանը նաեւ դասաւանդում է Երեւանի Պետական Համալսարանում եւ Մանկավարժական Համալսարանում: Ապագայ պատմաբաններին նա սովորեցնում է կարենորդ՝ դասեր քաղել պատմութիւնից, քանի որ պատմութիւնը կրկնուելու յատկութիւն ունի: Պատմաբանների տարբեր սերունդներ եւս մէկ անգամ համոզուեցին դրանում: 1920 թուականի Սեպտեմբերի 24-ի հայ-թուրքական եւ 2020 թուականի Սեպտեմբերի 27-ի Արցախի դէմ Ադրբեջանի սանձագերծած պատերազմների միջեւ զուգահեռները շատ են, անելիքները՝ նոյնպէս, ուրեմն՝ հետեւութիւններ անելու, դասեր առնելու իսկական ժամանակն է:

Հայաստանի «ԹԵՔԵՆԱՆ» Մշակութային Միութեան լրատուական կենտրոն ԶԻՒՍԻՆԷ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Մշակութային Արձագանգ

Յապաղած Շնորհաւորանք Արձակագիր Պօղոս Գուբելեանի 85-ամեակին

ՌՈՒԲԻՆԱ ՕՅԱՆԵԱՆ

Սփիւռքում ծանօթ անուն է արձակագիր Պօղոս Գուբելեանը: Նա ծանօթ անուն է նաեւ հայաստանեան գրական շրջանակներում. անդամակցում է Հայաստանի Գրողների միութեանը:

Անցեալ տարի՝ 2021 թուականին, Գուբելեանի ծննդեան 85-ամեակն էր: Այս առիթով ու նրա գրական բեղուն գործունեութեան 65-ամեակի առիթով, շնորհալի արձակագրին շնորհաւորեց Հայաստանի Գրողների միութիւնը, ու գրական տպագիր ու առցանց հարթակներում եղան բազմաթիւ անդրադարձեր այդ կապակցութեամբ:

Մի տարի ուշացումով, ուզում եմ շնորհաւորել պարոն Պօղոս Գուբելեանին իր ծննդեան 85-ամեակի առիթով եւ իմ երախտագիտութիւնն յայտնել նրան՝ սփիւռքահայ գրականութեանը՝ նրա բերած նոր ոճի ու նոր բովանդակութեան համար: Ասեմ. - Չեմ կարողացել Գուբելեանի բոլոր գործերը: Շնորհալի արձակագրի որոշ գործեր կարելի է գտնել առցանց, իսկ Լոս Անճելէսի գրադարանների հայկական բաժիններում, եւ չկարողացայ գտնել Գուբելեանի հատորները:

Գուբելեանի արձակն ունի աֆրիկեան երկրների համն ու բոյրը, ինչը մեծապէս գնահատուել է գրական շրջանակներում, որպէս եզակի երեւոյթ: Նա արժանացել է տարբեր գնահատանքների ու մրցանակների:

Պօղոս Գուբելեանին եւ հանդիպում էի Զալիֆորնիայի Հայ Գրողների միութեան գրական հանդիպումներին: Այդ հանդիպումներին մուտքը ազատ էր: Ես նրա մէջ տեսայ ազնիւ մարդը, հայ գրականութեան ու հայեցի դաստիարակութեամբ մտահոգ մարդը, ով միշտ շեշտում է գրական միաւորների ու նոր սերնդի միջեւ մշտական կապի անհրաժեշտութիւնը, ու մի անգամ՝ հենց պարոն Գուբելեանի նախաձեռնութեամբ, գրական այդ հանդիպումներից մէկում ներկայ եղան Լոս Անճելէսի հայկական դպրոցներից ընտրուած՝ աշակերտների ասմունքող մի խումբ, որոնք իրենց վարժ ասմունքով՝ հաճելի պահեր նուիրեցին ներկաներին: Ափսոս, որ այդ նախաձեռնութիւնը չարունակուեց: Իսկ վերջերս իմացայ Պօղոս Գուբելեանը ուղեղի կաթուած է տարել եւ ապաքինման շրջան է անցկացնում: Շուտափոյթ առողջութիւն եմ ցանկանում նրան:

Պօղոս Գուբելեանը միշտ շեշտում է ժամանակակից հայ գրականութեան միջազգայնացումը: Ինչքան իրատեսական ու հրամայական անհրաժեշտութիւն է դա: Յոյս ունեմ, հայ գրական դեմքերը կարեւորութեամբ ձեռնամուխ կը լինեն այս յոյժ կարեւոր աշխատանքին:

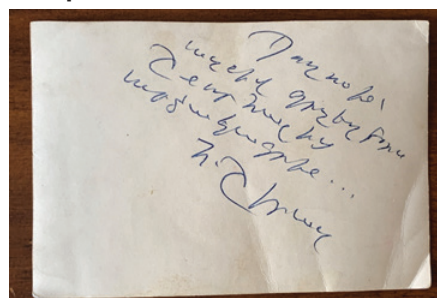
Ստորեւ բերում եմ Պօղոս Գուբելեանի համառօտ կենսագրութիւնը: Նախ՝ բերում եմ Լիբանանի «Սփիւռք» անկախ շաբաթաթերթի՝ 1969 թուականի Նոր տարուայ բացառիկ համարի 3-րդ էջում տպագրուած՝ հայրենի մեծանուն բանաստեղծ Յովհաննէս Շիրազի նամակից մի հատուած, որ նա գրել է Պօղոս Գուբելեանին՝ աֆրիկեան Սիերրա Լեոնէ երկիր, ուր ապրում եւ ստեղծագործում էր Գուբելեանը: Կապուեցի պարոն Գուբելեանի հետ, որպէսզի ստանամ նշուած նամակը: Նա ինձ տեղեկացրեց, որ նամակը մնացել է Սփիւռք թերթի խմբագիր Սիմոն Սիմոնեանի մօտ: Նա ինձ ուղարկեց մի ուրիշ գրութիւն/բացիկ Յովհաննէս Շիրազից, որով Շիրազը շնորհաւորում է Գուբելեանին՝ Նոր տարուայ առիթով:

«Սփիւռք» շաբաթաթերթի նշուած համարում տպուած՝ Յովհաննէս Շիրազի նամակից մեջբերումը ներկայացնում եմ ստորեւ. -

«Հարուբեամբ լիքը միամտութիւն է թէ Սփիւռքը չի կրնար ստեղծագործել, թէ իբր հայ սփիւռքը գրականութիւն չունի:

Ունի՜ եւ կունենայ, քանի որ յաւիտենական է Հայոց ոգին եւ հայ արգանդը մշտատեւ երկունքի մէջ է... Գալով իմ գալուն՝ կասեմ որ բախտս տակաւին խարխափում է... Աւա՛ղ»:

Յ. Շիրազի բացիկն ու գրութիւնը՝ ստորեւ. -

Սփիւռքահայ շնորհալի արձակագիր Պօղոս Գուբելեանը

Տեղեկութիւնները Վիքիպեդիայից

Պօղոս Ռայմոն Գուբելեանը, ծնունդ է 1936 թուականին, Ալեքսանդրէթում՝ Սիրիա: Մանուկ հասակում տեղափոխուել է Լիբանան, իսկ երիտասարդութեան տարիները անց է կացրել Աֆրիկայի խորքերում, հիմնականում՝ Սիերրա Լեոնէում: 1979-ից ի վեր բնակւում է Լոս Անճելէսում:

Գուբելեանը աշխատակցել է Պէյրուսի «Սփիւռք» շաբաթաթերթին եւ այլ ամսագրերին ու թերթերին: Մէկուկէս տասնեակ գրքերի հեղինակ է: Անուանի գրականագէտ Ալեքսանդր Թոփչեանը նշում է. - **«Գուբելեանի գրականութիւնը եղաւ եզակի մի երեւոյթ ոչ միայն սփիւռքի, այլեւ ընդհանրապէս քսաներորդ դարի հայ գրականութեան մէջ»:**

Հայաստանի Գրողների միութեան նախկին նախագահ Լեւոն Անանեանը Գուբելեանին անուանել է **«սփիւռքահայ արձակի լաւագոյն դեմքերից»**. «Նա հայ գրա-

կանութիւն է բերել աֆրիկեան պատկերներ եւ աֆրիկական զարմանալի թեմա: Նրա լեզուն նոր է ու իւրատիպ, իսկ ոճը՝ թարմ»:

Գուբելեանի գործերը թարգմանուել են ռուսերէն արաբերէն) եւ անգլերէն: Պօղոս Գուբելեանը Զալիֆորնիայի Հայ Գրողների միութեան անդամ է եւ նոյն միութեան նախկին վարչութիւնների քարտուղարը:

Մրցանակներ

- Հայաստանի գրողների միութեան ոսկէ մեդալ՝ գրական մեծ աւանդի համար,

- «Արդի արձակ 21-րդ դար» մրցանակ,

- «Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշան՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի կողմից

Երկեր

- «Աֆրիկեան Ափերու Վրայ», 1967 թ.,
- «Աֆրիկեան Համանուագ», 1973 թ.,
- «Անտառը Մարդուն Մէջ» 1978 թ.,
- «Պայթում Լռած Թնդանքներում» 1982 թ.,
- «Ֆրիուէյ», 1988 թ.,
- «Ողջո՛յն Յաւերժական Լիբանան», 1991 թ.,
- «Merci Beaucoup Ասպետական Ֆրանսա»,
- «Առաքելութիւն Ի Մարաշ»,
- «Փոթորիկ»,
- «Փաստորթ»,
- «Փտախտ»,
- «Այն Միւս Փողոցը»,
- «Չաւէշտախառն Ոստայն», 2016 թ. եւ այլն:

Թրքական Բարքեր

Անարգանք՝ Արշիլ Կորգիի Յուշարձան-Աղբիւրին

ՅԱԿՈԲ ՉԱԲԵԱՆ

Այդ մասին փետրուարի 16-ի համարում գրել է Կ. Պոլսոյ «Ակօս» շաբաթաթերթը: Խօսքը Վանի Արդամեդ գաւառում աշխարհահռչակ հայ գեղանկարիչ Արշիլ Կորգու յիշատակին կառուցուած աղբիւրի մասին է, որն անխնամութեան պատճառով, ինչպէս «Ակօս»-ն է վկայում, օրըստօրէ մաշւում է: Շաբաթաթերթը գրում է, որ Արդամեդում ընտրուած գաւառապետի պաշտօնանկութիւնից յետոյ նշանակուել է տեղապահ: Կասկածից վեր է, որ պաշտօնանկ

արուած գաւառապետը եղել է քրտամետ ժողովուրդների Դեմոկրատական կուսակցութեան ներկայացուցիչ, իսկ նշանակուած տեղապահը՝ նախագահ Էրտողանի երկրում իշխող «Արդարութիւն եւ բարգաւաճում» կուսակցութեան: Ի դէպ՝ այս երեւոյթը սոսկ Վանին իւրայատուկ չէ: Թուրքիայի քրտաբնակ հարաւարեւելեան շրջաններում ընտրուած բոլոր քաղաքապետներն ու գաւառապետներն Էրտողանի հրահանգով պաշտօնանկ են արուել, որոնց փոխարինել են նշանակուած տեղապահները:

Շաբ. էջ 05

Եղեռնի Հետքերով - 27

Տեօրթեուլցի Պենոն Վասիլեանի Յուշերը Չորք Մերճուման-Չորք Մարգալան

Շար. Նախորդ թիվէն

Առաւօտ ժամը ութին արթնցայ, տիկ. Սիրանուշը սուրճ մը բերաւ՝
- Պարոն Միլտոսը ո՞ր է,- հարցուցի:
- Ան ժամը վեցին գործի կ'ըլլայ,- ըսաւ:
Սուրճը խմեցի, շնորհակալութիւն յայտնեցի տիկինին՝ «Ես ալ երթամ
իրիկունը դարձեալ սրճարանը կը տեսնուիմ պարոն Միլտոսին» ըսի,
ելայ ուղակի գացի հիւրանոց, սենեակս մտայ, քիչ մը գիրք կարդացի,
վերջը իջայ ճաշարան սուրճ խմեցի: Այնտեղ իւրաքանչիւր սեղանի վրայ
օրաթերթ մը կ'ըլլայ՝ թերթ կարդալու սկսայ, մատամը եկաւ՝ «bonjour
monsieur Benon» ըսաւ:
- Հրամէ Նատիր,- ըսի Նատաւ:
- Ու՞ր էիր այս գիշեր:
- Ծանօթի մը տունը հիւր գացի:
- Այս գիշեր աչքերս քուն չմտաւ, քեզ շատ փնտռեցի:- Մինչ ինք կը
խօսէր ես թերթ կը կարդայի:- Սուրճ պիտի խմե՞ս:
- Ոչ,- ըսի:
- Ձգէ թերթ կարդալը, սենեակ երթանք, հոն կը խմենք:
- Ինծի Նայե, դուն քու գործիդ գնա, ես ալ իմ գործիս: Ես քեզի ամուսին
չեմ կրնար ըլլար, ինծմէ հրաժարիր, սատեղ երկու օր ունիս երթալու,
ճամփեդ ետ մի՛ ըլլար,- ըսի: Սկսաւ լալ: Ըսի,- երբեք մի լար, ոչ դուն զիս
տեսար, ոչ ալ ես քեզ: Ելայ սեղանէն, ինք ալ ետեւէն ելաւ: Թաքսի մը
առի, գացի ատանացիներու սրճարանը Նատայ սուրճ մը ապսպրեցի:
Սարգիսը սուրճը բերաւ:
- Ամէն մարդ գործի է այս ժամերուն, ժամը երեք-չորսէն ետք կու գան
հոս,- ըսաւ: Սուրճը խմեցի, ժամը տասնմեկին վերադարձայ հիւրանոց,
տասներկուքին ճաշարան Նատայ կերակուր կերայ, սուրճս խմեցի, ելայ
սենեակս պառկեցայ... քնացեր եմ: Արթնցայ՝ ժամը երկու եղեր էր,
սկսայ մտածել թէ այս փորձանքէն ինչպէս ազատիմ: Դուռը զարնուե-
ցաւ՝ գիտցայ որ մատամն է, ձայն չհանեցի: Այս անգամ անելի ուժեղ
սկսաւ զարնել: Դուռը բացի, ըսաւ՝ «կրնամ ներս մտնել»:
- Այո, կրնաս, միայն կես ժամ ունիս, ես գործ ունիմ պէտք է երթամ:-
Մտաւ Նատաւ սկսաւ լալ, ըսի,- բնաւ մի լար, դուն քու ճամփադ գնա, ես
ալ իմ ճամփաս:- Վիզիս փաթթուեցաւ,- ըսի,- տեղդ Նատիր, ինծի մի
փաթթուիր, ես գործ ունիմ պիտի երթամ զիս մի զբաղեցնէր, գնա
այստեղէն:- Ձգեց գնաց:
Դուռը գոցեցի մտածելու սկսայ՝ Պենոն, դեռ երեկ բանտէն ելար, այսօր
փոսը ինկար, փոսը խորունկ է, ի՞նչպէս դուրս պիտի գաս: Մատիտը
առի միքանի քառեակներ գրեցի Եսպանիոյ մատամին, Նորէն գացի
ատանացիներուն սրճարանը որ ժամանակ անցընէմ: Ներս մտայ,

տեսայ երկու հոգի Նարտի կը խաղան, մօտեցայ բարեւեցի՝ «բարի
եկար, հրամէ Նատիր» ըսին, Նատայ, կարսունը կանչեցին, Սարգիսին
Ատանայի սուրճ պատուիրեցի, սուրճը բերաւ՝ սիկարեթ հրամցուցին՝
«շնորհակալ եմ, չեմ ծխեր» ըսի, սուրճը խմեցի իրենք ալ Նարտիի խաղը
վերջացուցին, ինծի հարցուցին՝ «հարցնելը ամօթ չըլլայ՝ ո՞րտեղացի
ես»:

- Տեօրթեուլցի եմ, Պենոն Վասիլեան,- ըսի:
- Այո, հոս եկեր էք երեկ, ճիշտ է:
- Պարոն Միլտոսին հիւրը եղայ երեկ գիշեր,- ըսի:
- Լաւ, այս գիշեր ալ մեր հիւրը կ'ըլլաս:
- Շատ շնորհակալ եմ այս գիշեր չեմ կրնար ուրիշ տեղ հրաւիրուած եմ:
- Լաւ,- ըսին,- այն ատեն վաղը կու գաս:
- Լաւ, Աստուած եթէ ուզէ՝ կու գամ,- ըսի: Պարոն Միլտոսը ներս մտաւ,
բարեւեց, ձեռնուեցանք, ըսաւ՝
- Պենոնը իմ հայրենակիցս է Տեօրթ Եոլի կտրիճներէն է,- զիս միւսնե-
րուն ներկայացուց: Այս մարդիկ կարսունը կանչեցին օդի պատուիրեցին:
Սարգիսը օդին բերաւ մենք - չորս հոգի - սկսանք խմել: Քիչ ետք,
ատանացի հին պապոշներէն տարիքոտ մարդ մը եկաւ բարեւեց,
ամէնքը ոտքի ելան՝
- Հրամէ Նատիր Գեորգ պապոշ,- ըսին: Ես ալ ոտքի ելայ ձեռնուեցայ:
- Այս Էֆենտին ո՞վ է,- ըսաւ:
- Տեօրթեուլցի պապոշներէն է, ըսաւ Միլտոսը:
- Անունը ի՞նչ է:
- Անունն ալ Պենոն Վասիլեան է: Մարդը՝
- Ծօ, թէ ոչ Պենոնը դու՞ն ես,- ըսաւ, ինծի փաթթուեցաւ: Հարցուց՝ մենք
Նաճարընէն Տեօրթ Եոլ գացած ատեննիս մեզի հե՞տ էիր:
- Ոչ,- ըսի,- ես չգացի, որովհետեւ ըլլալիքը գիտէիք: Իմ ընկերներս
չգացին, Հչեր Էֆենտին խօսէր էի՝ քառասուն ձիաւորով հարսանիքի
մը պիտի երթայիք ու ես ըլլալիքը ըսէր էի իրեն, ինծի մտիկ չըրաւ,
ճահիլները հաւաքեց ուղարկեց: Այն ատեն Աստուած ձեր հետ եղեր է,
սեւ դուռէն չէք գացած: Եթէ այնտեղէն գայիք ոչ ոք ողջ կը մնար,- ըսի:
- Այո, ճիշտ այդպէս ալ պիտի ըլլար... թուրքերը գիտէին մեր ուղիները:
Հչեր Էֆենտին պատճառով հինգ հոգիի զուխը տարին թուրքերը:
Շատ ճիշտ կը խօսիս,- ըսաւ: Մինչայդ տասը հոգի մտիկ կ'ընէր այս
խօսակցութիւնը: Մեր Նատած սեղանին երկրորդ մըն ալ միացուցին,
Նատան սկսան իմ կենացս խմել: Ես շատ չէի խմեր, որովհետեւ
հիւրանոց պիտի երթայի ժամը ինին: Մարդիկ սկսան զիս հրաւիրել
իրենց տուն:
- Բարեկամներ, ձեզմէ շատ շնորհակալ եմ, ես այստեղ ձեր ամէնուն
հիւրը եղայ այսօր, շատ գոհ եմ ձեզմէ, այսօր գործ ունիմ, պէտք է
երթամ, կարելոր է: Պապոշ Գեորգը ըսաւ՝
- Գնա գործդ տես, բայց վաղը Նորէն հոս կու գաս, մենք ամէնքս քեզ կը
սպասենք, մեր ամէնուն հիւրը կ'ըլլաս:
- Գեորգ պապոշը ճիշտ կ'ըսէ,- ըսին: Համաձայնեցանք, ձեռնուեցայ
բոլորին հետ, մնաք բարով ըսի, գացի հիւրանոց: Ժամը տասը եղաւ,
սենեակ մտայ գիշերանոցս հազայ, մատամը՝ «bonsoir monsieur» ըսելով
ներս մտաւ, ինծի փաթթուեցաւ:
- Երրորդ անգամն է որ դուռը կը զարնէմ: Վախցայ որ չես գար: Ես
գիւնիս առած եմ, եթէ ուզես՝ իմ սենեակս երթանք,- ըսաւ:
- Ոչ, գնա՛ գիւնիս հոս բեր, հոս կը խմենք:- Գնաց բերաւ, բաժակները
լեցուց, կենաց խմեցինք:

Շար. յաջորդ թիւով

Թրքական Բարքեր

Անարգանք՝ Արշիլ Կորգիի Յուշարձան-Աղբիւրին

Սկիզբը Էջ 04

Հենց տեղապահի օրօք Էլ Արդա-
մադում Նախ չքացել է աղբիւրի 4
ծորակը, ապա վերացել է Նաեւ այն
յուշարձանը, որտեղ հայրենի գաւառում
հայերէն, անգլերէն, քրդերէն եւ
թուրքերէն ներկայացուում էր Արշիլ
Կորգու համառօտ կենսագրութիւնը:
Հրոսակները վնասել են Նաեւ
յուշարձանի «Կորգիի աղբիւրը»
մակագրութիւնը: Մեջիսի Ժողո-
վուրդների դեմոկրատական
կուսակցութեան պատգամաւոր
Կարօ Փայլանը վերջերս կրկին
այցելել է Վան, տեսնելով Արդամեդում

աղբիւրի տիւրուր վիճակը, յայտնել
է, որ այս անարգանքը փորձելու է
մտցնել Մեջիսի օրակարգը եւ դրա
համար բացատրութիւն պահանջել
իշխանութեան պատասխանատու
գործիչներից:

«Ազգ»

ԹԵԶԷՆԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
Լիբանանի Տեղական Վարչութիւն

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԴԵՐԸ ՍՓԻՐՈՑԻ ՀԱՅԱՊԱՅՂԱՆՄԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ՄԷՅ

Արամ Ա. Կաթողիկոսին Հռչակած Սփիւռքի Տարրուան Առիթով

Տեղի Կ'ունենայ Ուրբաթ, 25 Փետրուար 2022-ի երեկոյեան ժամը 7:00-ին,
Թեզեան Կեդրոնին մէջ, Ա. Երան, Ժըմմէյի

ՀՐԱՄԵՐ

ՌԱԿ-ի Համադրուած Մամուլ

Ի՞նչ Սխալներ Գործեցինք Որ Հոս Հասանք

ԶԱԲԵՆ Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Շար. Նախորդ թիւէն

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Բ. Ներսէսեան համարձակութիւնը ունեցաւ, ինչպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա. Սարգիսեան, որ քաջարի խիզախութեամբ եւ առաքինութիւնը ունեցաւ՝ այդ ողջունելի քայլը առնելու, որպէսզի վերնայ այլեւս եկեղեցւոյ գաղութներու պառակտուած վիճակը:

Արդեօք պիտի գտնուի աշխարհական կամ հոգեւորական հայ մը՝ որ այդ նոյն քայլը առնէ եւ «ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» հաստատե գաղութներու միջեւ: Այս է սիրելի ընթերցողներ՝ հիմնական սկզբունքային պատճառը որ սփիւռքը պառակտուած կը պահէ: Եկեղեցական այս հարցը պէտք է լուծուի, ի գին ամէն զոհողութեան, որպէսզի սփիւռքը չի հիւծի՝ չի ծուլուի՝ չի լուծուի, որովհետեւ տակաւին առիթը ունինք, նոյնիսկ այսօր ուշ է, վաղը աւելի ուշ պիտի ըլլայ, ուստի այս հարցը պէտք է լուծուի:

Հայաստան իր տեղն է՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը իր տեղն է, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսները հոն են, Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հոն է, եկեղեցւոյ Գերագոյն խորհուրդը հոն է, բայց Անթիլիասի ազգային իշխանութիւնը հոն չէ՝ օտար հողի վրայ է, ուրեմն իրենցմէ կը սպասուի՝ Նախաձեռնութիւնը միասնականութեան՝ կամ այլ միջնորդի միջոցաւ, որպէսզի այլեւս վերանայ այս պառակտումի վիճակը գաղութներէն:

Ինչ կը նշանակէ երկու թեմ մէկ գաղութի մէջ, երբ պիտի վերնայ այս սխալը որ պատահեցաւ: Ինչո՞ւ մէկ միաւոր չդառնայ «ՀԱՄԱՅՆ ՍՓԻՒՌԸ», ինչո՞ւ մէկ կողմը բացակայի միւս կողմի ձեռնարկներէն, ինչո՞ւ ընտանիքներու միջեւ ծանօթութիւններ տեղի չունենան եւ ինչո՞ւ խնամիական կապեր չստեղծուին ընտանիքներու միջեւ եւ նոր սերունդները յառաջանան, միացեալ հոգով եւ սրտով, եւ ինչո՞ւ երկու կողմը հիւծին եւ սերունդները անհետանան այս պառակտումին պատճառաւ սփիւռքի մէջ: Ինչո՞ւ այս երիտասարդ սերունդները՝ Նախորդ սերունդներուն աւանդական դարձած սխալները՝ առանց հասկնալու շարունակեն գործել, ինչ է մեղքը այս երիտասարդ սերունդներուն:

Ինչո՞ւ աթոռամոլներուն եւ իշխանատենչներուն գործած սխալները այս նոր սերունդը՝ եւ գալիք սերունդը վճարէ որպէս քաւութեան նոխագ:

Պէտք է դարձին եւ զիջին այս եսապաշտ՝ իշխանատենչ՝ պատեհապաշտ՝ շահատենչ եւ շահաւեր ղեկավարները իրենց դիրքերը երիտասարդ սերունդներուն, որպէսզի սփիւռքը մէկ բռունցք դառնայ եւ գալիք երիտասարդ սերունդները հզօր ոյժ մը կազմեն սփիւռքի լայնատարած ափերուն, եւ կարենան յաւիտենականութեան ճամբան հարթեն:

Ինչո՞ւ սփիւռքի եւ Հայաստանի «ՍՓԻՒՌԸ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԿԵՂՐՈՆՆԵՐԸ» մինչեւ այսօր լռած են, եւ սփիւռքը այսպէս պառակտուած կը պահեն, եւ ինչո՞ւ սփիւռքահայ հասարակութեան ճշմարտութիւններուն մասին տեղեակ չեն պահեր, արդեօք իրենք ալ օտար այլ կազմակերպութիւններէ կը վճարուին որպէսզի լռեն: Ի՞նչ կը սպասեն, արդեօք չեն տեսներ որ սփիւռքը պառակտուած է՝ եւ ամէն օր քիչ մը կը հիւծի, ի՞նչ կը սպասեն հարիւր տարի եւս անցնի եւ սփիւռք չմայ:

Հաւատացէք որ այս օրը շատ ուշ է, եւ թշնամին դրան առջեւ է: Կրկին անգամներ պիտի ըսենք որ, «թուրքիզմ» ոչ թէ մեզի միայն կը սպառնայ՝ այլ աւերող Եւրոպային եւ արաբական աշխարհին: Ըսինք եւ պիտի կրկնենք՝ եթէ Երսոզանք՝ Սեւ Ծովուն՝ կամ Միջերկրականի մէջ քարիւղ եւ կազ գտնէ եւ 2023ին ընտրութիւններուն կրկին ընտրուի, այլ եւս ոչ Եւրոպական Միութեան՝ ոչ Ռուսական կայսրութեան՝ ոչ Մ. Նահանգներուն նոյնիսկ Զինաստանին կարեւորութիւն պիտի չտայ, այս է միակ իրողութիւնը:

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ «ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ» մասին, այստեղ կ'ուզենք հին յուշագրութիւն մը վկայակոչել՝ երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա. տակաւին վարդապետ Էր, եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս պիտի օծուէր Վազգէն Ա. Պալճեան:

Գարեգին վարդապետ Սարգիսեան այդ առթիւ Ողջոյնի՝ եւ համագործակցութեան եւ Միասնականութեան գիր մը կը հրատարակէ Անթիլիասի Կաթողիկոսութեան ամսագրին՝ «ՀԱՍԿ»-ի Հոկտեմբեր 195 թուականի թիւին մէջ, ուր վերնագիր ունէր հետեւեալ Նախադասութիւնը

«ԷԶՄԻԱԾԻՆ»
ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ
ՆՈՅՆ ԵՒ ՅԱՒԻՏԵԱՆ

որմէ կը վկայակոչենք՝ հետեւեալ Նախադասութիւնները.

(«Ուրախ լըր Սուրբ Եկեղեցի»)

Անձնաւորութիւն՝ որուն հոգեւոր կեանքի առաքինութիւնը, մասնաւորաբար զինք մօտէն ճանչցողներու վկայութեամբ, կը կազմէ իր Էութեան տիրական գիծը, իր հոգեւորականի Էական նկարագիրը:

Այնքան կենսական կարիքներ ունի այսօր մեր եկեղեցին. այնպէ՛ս կարօտն ունի գործունեութեան՝ կրօնական, հոգեւոր, կրթա-

կան, կազմակերպական մարզերու մէջ, եւ ներքին եւ արտաքին ճակատներու վրայ, որ համագործակցութիւնը աւելի քան անհրաժեշտ պայման մըն է մեր եկեղեցւոյ դերին բարւոք եւ արդիւնալի կատարման համար:

Այս հիմնական մտահոգութեամբ՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, ինչպէս Տ.Տ. Սահակ, Բաբգէն, Պետրոս եւ Գարեգին Կաթողիկոսներու օրով, այսօր եւս ու միշտ, կը շարունակէ մնալ եղբայրական սիրոյ, յարգանքի եւ միութեան խորունկ զգացումին մէջ Մայր Աթոռոյ հանդէպ, եւ Հայոց. Եկեղեցւոյ հզօրացման եւ պայծառութեան համար՝ միշտ աջակից ու զօրավիգ Մայր Աթոռոյ:

Այս ոգիով եւ այս մտածումներով գործեցին Նախորդ հայրապետները:

Կատահ են որ նոյն ոգիով եւ նոյն մտածումներով պիտի գործեն եւ յաջորդները:

Այս խոր վստահութեամբ եւ հաստատ յոյսով կ'ողջունենք ընտրութիւնը Նորին Ս. Օծութեան՝ Վեհ. Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի, կրկնելով շարականին տողը իբրեւ մեր հոգիէն վերաբխող տենչ, մեր հաւատքի լարով պրկուած՝

«Եկայք շինեսցուք սուրբ գիտրանն լուսոյ,

Քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս

Ի Հայաստան Աշխարհի»:

ԳԱՐԵԳԻՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Դարձուցէք անգամ մը հայոց պատմութեան Էջերը եւ դիտեցէք ի՞նչ էինք՝ ի՞նչ եղանք: Տեսէք ի՞նչ ազգային կորուստներ կրած ենք, ի՞նչ ունէինք անցեալին՝ եւ այսօր ի՞նչ ունինք՝ այս բոլոր հարցումներուն պատմութեան գիրքերը կը վկայեն եւ կը պատասխանեն:

Եկէք հայրենակիցներ՝ ինչ որ մնաց մեր փոքր Հայաստանը եւ փոքր Արցախը եւ անկազմակերպ սփիւռքը չկորսնցնենք:

Ժամանակն է այլեւս մեր վրայէն թօթափենք՝ սխալ գործելու հիւանդագին վիճակը, սթափինք եւ խորհրդածենք՝ ապագային մասին, եւ ստեղծենք «ՆՈՐ ՍՓԻՒՌԸ» մը՝ «Ժամանակակից երիտասարդ ոյժերով գործող Նոր Սփիւռք» մը, սրբագրելով անպայման անցեալի սխալները որ գործուած են՝ եւ ստեղծել «ՍՓԻՒՌԸ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿ» մը, եւ իրականացնելով հետեւեալ առաջարկները:

Մենք պէտք սփիւռքի մէջ՝ մեր գերագոյն ճիգը միաւորենք՝ որպէսզի ստեղծուի այս՝

«ՍՓԻՒՌԸ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ»:

Սփիւռքի հայ ազգային ոգիով տոգորուած երիտասարդութիւնը՝ որ ինքզինքը հայ կը զգայ եւ իր ինքնութիւնը ու ազգային եւ մարդկային արժանապատուութիւնը կը յարգէ եւ իր արմատներով կը հպարտանայ, պէտք է այս «ՍՓԻՒՌԸ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» ստեղծէ, որպէսզի վերջին դարուն՝ մեր բոլոր Նահատակ հայերը մեր մայրերը՝ մեր քոյրերը՝ մեր եղբայրները՝ մեր հարազատները մեր բարեկամները, դուրս գան իրենց հոգիներէն՝ թելեր առած անապատներու աւազներէն՝ մեր աւերակուած գիւղերէն՝ մեր թշնամիին կողմէ այրած քաղաքներէն՝ ցորենի հասկերու դաշտերէն՝ այրած պուրակներու կրակներէն, Օրհներգերով ու Աղօթքներով, որովհետեւ անոնք մեռած չեն՝ այլ իրենց հոգիները կենդանի՝ բարի՝ պարիկներ դարձած կը հետապնդեն մեզ, կեանքի կոչենք այդ Նահատակաց հոգիները՝ եւ հաստատենք իրենց, որ մենք՝ իրենց յաջորդները՝ արժանի քաջագուններն ենք, եւ կանգ ու աշխարհին պիտի փաստենք որ պիտի գոյատեւենք մեր արդար մաքուր աշխատանքով՝ մեր քրտինքով՝ մեր տաղանդներով՝ մեր ստեղծագործութիւններով եւ մասնաւորապէս մեր «ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ»:

Որպէսզի չկորսնցնենք մեր ունեցածը՝ այսինքն մեր ցեղային գոյութիւնը չկորսնցնենք, եւ մեր փոքր Հայաստանը եւ Արցախը չկորսնցնենք:

Ազգային պարտադիր՝ հրամայական՝ պատմական պարտականութիւն է, ստեղծել «ՍՓԻՒՌԸ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ»-ը, որովհետեւ Հայաստան շրջապատուած է ոչ թէ միայն թշնամիներով՝ այլ բազմաթիւ վտանգներով, եւ սփիւռքը կրնայ թիկունք կանգնիլ համագործակցութեամբ Հայաստանին:

Եթէ չստեղծուի «ՍՓԻՒՌԸ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» մենք անձնապան պիտի ըլլանք ժամանակի ընթացքին, եւ պիտի չփխտոնենք ո՞վ է պատասխանատուն, որովհետեւ մենք մեր ազգային՝ ցեղային գոյութիւնը՝ մեր ձեռքերով «թաղած» պիտի ըլլանք:

«ԱՅՍ Ե, ԱՆՎԻՃԵԼԻ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ»:

Շար. յաջորդ թիւով

Ուսման համադրուած Մամուլ

ՀՀ իշխանութիւնները իրաւունք Չունեն...

Սկիզբը Էջ 02

Մենք տեսնում ենք, որ պայքար է սկսուել Նոր ստատուս քվոյի համար, որը միանշանակ կը տարբերուի հինգ եւ որտեղ ՌԴ-ի դերն անելի թոյլ կը լինի: Եւ այդ պայքարը Թուրքիան է մղում կատարող ձեռով: Ես սա չեմ ասում որպէս զգացմունքային գնահատական, այլ՝ որպէս աշխարհաքաղաքական իրողութիւն՝ փաստերի համադրութեամբ: Թուրքիան, հրահրելով պատերազմ, փորձեց արդիւնքում ստանալ ինչ-որ կարելոր բան, որը Ռուսաստանը թոյլ չտուէ: Թուրքիան ձգտում էր խաղաղապահ ուժեր ունենալ Արցախում, Թուրքիան պահանջում էր մաս կազմել եռակողմ համաձայնագրի, որը ստորագրուէր Նոյեմբերի 9-ին: Սակայն Ռուսաստանն այդ ամենը թոյլ չտուէ», - ներկայացրեց բանախօսը:

Սաֆրաստեանի գնահատմամբ, սակայն, Ռուսաստանը Նոյեմբերի 9-ից յետոյ որոշակի զիջումների գնաց, թոյլ տալով Ակնայում ստեղծել ռուս-թուրքական մոնիթորինգային կետեր, որտեղ այս պահին 60-70 թուրք սպայ կայ: «Թուրքիան նաեւ պահանջում էր, որ այդ սպաները հսկողութիւնն իրականացնեն հենց Արցախի տարածքի վրայ: Դա նշանակում էր, որ թուրք սպաները իրաւունք կը ստանային օրինական ձեռով ոտք դնել Արցախի տարածք: Բայց դա եւս չստացուէ: Այդքանով հանդերձ, Թուրքիան պատերազմից յետոյ շարունակում է իր այդ գործելաոճը՝ տարածաշրջանում լուրջ ազդեցութիւն ունենալու նպատակով», - նշեց բանախօսը, ապա յաւելեց՝ Թուրքիայի այդ նկրտումների վառ ապացոյցն է Շուշիի հռչակագիրը, որը ստացել է օրէնքի ուժ՝ երկու երկրների խորհրդարանները վաւերացրել են:

Շուշիի հռչակագրի երկու հիմնական կետերին եւս անդրադարձաւ Ռուբէն Սաֆրաստեանը: Ըստ այդմ՝ փաստաթուղթը հիմք է դնում Թուրքիայի եւ Ազրայեճանի միջեւ անելի խորը համագործակցութեան եւ ինտեգրման տարբեր ոլորտներում՝ ռազմական, տնտեսական, քաղաքական եւ այլն: Երկրորդ կարեւոր կետն այս հռչակագրի այն, որ դա նախանշում է փանթուրքիստական ծրագրերի իրականացման ճանապարհը:

«Փաստօրէն, դա միւս թուրքալեզու պետութիւնների համար պետք է օրինակ ծառայի, որպէսզի միւսներն էլ գան ու ինտեգրուեն: Սա նախանշում է մեծ թուրանի ստեղծման ճանապարհի սկիզբը: Այս հռչակագրում եւս մէկ կետ կայ, որին ուզում եմ անդրադառնալ: Դա այն կետն է, որտեղ նշուած է, որ Թուրքիայի ու Ազրայեճանի սփիւռքը պետք է համագործակցեն: Եթէ անելի հասկանալի բացատրեմ ստացում է, որ, օրինակ, Մոսկուայի Ազրայեճանական մեծ համայնքը, որի մէջ մտնում են միլիարդատերեր, օլիգարխներ, մարդիկ, որոնք կապեր ունեն Ռուսաստանի իշխանութիւնների հետ, պետք է ծառայեն ոչ միայն Ազրայեճանի շահերին, այլեւ՝ Թուրքիայի: Թուրքիան պատմութեան մէջ առաջին անգամ հնարաւորութիւն է ստանում ուղղակի ազդեցութիւն ունենալ Զրեմի քաղաքականութեան վրայ, որը մենք տարիներ յետոյ կը տեսնենք», - առաւել մանրամասն ներկայացրեց Ռուբէն Սաֆրաստեանը:

Ելնելով աշխարհաքաղաքական այս իրավիճակից ու Թուրքիայի մարտավարական քայլերից, պարզ է դառնում, որ Թուրքիան փորձում է պատերազմի արդիւնքները օգտագործելով հնարաւորինս մեծ ճնշում գործադրել Հայաստանի վրայ, նշեց բանախօսը:

«Նրանք փորձում են ստիպել Հայաստանին գնալ զիջումների: Հայաստանի հետ այս բանակցային գործընթացն, ըստ Էուրթեան մաս է կազմում Թուրքիայի տարածաշրջանային ռազմավարութեանը, որը ծառայելու է տարածաշրջանում Թուրքիայի դիրքերի ամրապնդմանը: Փորձենք պատկերացնել, որ Թուրքիան հասնում է իր նպատակին ու ստորագրում է մեզ համար ոչ բարենպաստ պայմանագիր: Սահմանը բացւում է, սկսւում է թուրքական զաւթողականութիւնն ու Հայաստանը դառնում է վերջին խոչընդոտը այդ ճանապարհին: Կամաց-կամաց սկսուելու է Հայաստան մտնել թուրքական քաղաքականութիւնն ու տնտեսական զաւթողականութիւնը: Մեզ համար շատ դժուար կը լինի դիմակայել դրան: Սա է ընդհանուր Թուրքիայի նպատակը, որի պատճառով էլ սկսուել են այս հայ-թուրքական բանակցութիւնները», - ներկայացրեց Ռուբէն Սաֆրաստեանը:

Խօսելով բուն հայ-թուրքական բանակցութիւններից, մասնագետը նշեց՝ դրանում կան մի շարք առանձնայատկութիւններ, ընդ որում՝ սա հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորման արդէն չորրորդ փորձն է Նորանկախ Հայաստանի պատմութեան մէջ: Նախորդ փորձերը եղել են ՀՀ երեք իշխանութիւնների օրօք՝ Լեւոն Տէր-Պետրոսեան, Ռուբէն Զոհարեան եւ Սերժ Սարգսեան:

«Երբ ստեղծուէր մեր երրորդ հանրապետութիւնը, յայտարարուէր, որ Հայաստանը պատրաստ է Թուրքիայի հետ ունենալ Նորմալ յարաբերութիւններ եւ պատրաստ է դրան առանց նախապայմանների: Խօսքը ոչ թէ բարիդրացիական յարաբերութիւնների մասին էր, այլ՝ Նորմալ դիւանագիտական: Ես յատուկ այդ հարցը ուսումնասիրել եմ: Հետեւեալ եզրակացութեանն եմ եկել: Տեսեք, ժամանակակից աշխարհում երկու երկրների միջեւ յարաբերութիւնները հիմնւում են փոխզիջումների վրայ: Բայց Թուրքիան հենց 90-ականներից, երբ ճանաչեց Հայաստանի անկախութիւնը, սկսեց ճնշումներ գործադրել մեզ վրայ՝ առաջ քաշելով նախապայմաններ: Դրանք են՝ Հայաստանը պետք է հրաժարուի Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչման քաղաքականութիւնից, Արցախի ժողովրդի իրաւունքները պաշտպանելուց եւ պաշտօնապէս վերահաստատի Կարսի պայմանագիրը: Թուրքիան այս 30 տարուայ ընթացքում անընդհատ Հայաստանի վրայ ճնշումներ է գործադրել: Բայց Հայաստանը չի ընդունել, դրա համար էլ յարաբերութիւններ չեն հաստատուել», - ընդգծեց թուրքագետը:

Նրա համոզմամբ՝ հիմա Թուրքիան հանդէս է գալիս որպէս անելի ակրեսիւ ու ծաւալապաշտական պետութիւն, քան նախկինում: «Այս պայմաններում ես ուզում է Հայաստանին իր կամքը պարտադրել, ընդունել տալ իր նախապայմանները եւ ինչու չէ Հայաստանի հետ կարգաւորել յարաբերութիւնները եւ ենթարկել իր տնտեսական զաւթողական քաղաքականութեանը:

Շաբ. Էջ 08

ԲԱՆ ՈՒ ԳԻՐ

Եթէ Իմանայիր

Եթէ Իմանայիր՝
Որքան եմ լաց եղել ես
Քո գնալուց յետոյ,
Որքան եմ քեզ փնտռել,
Եթէ հաւաքէին
Իմ բոլոր արցունքները
Ու սարքէին մի լիճ,
Ուր լողային աստղերը,
Եթէ այնտեղ գային
Բոլոր սիրահարները
Ու Նրանց պատմէին
Սիրոյ մասին աստղերը,
Նրանք կ'իմանային,
Որ սերը մի գիշեր է.
Երբ կորչում են աստղերը,
Կորչում է նաեւ սերը:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՆՎԵՐՏԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

19 2022
ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Կրկ Երկ Երեք Չորեք Հինգ Ուրբ Շաբ

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

ՅՈՎԻԿ ՉՈՐԱՊԵԱՆ
(1966)
«Երեկոյ»

ՌԱԿ-ի Համադրուած Մամուլ

ՀՀ իշխանութիւնները իրաւունք Չունեն...

Շաբ. Էջ 07-ԷԼ

Նման բան տեղի ունեցաւ Պուկարիայի դէպքում: Ես վստահ եմ, թուրքերը Նոյն մոտելը կը կիրառեն Նաեւ մեր Նկատմամբ»,- ասաց բանախօսը: Իր ներածական խօսքի վերջում Սաֆրաստեանը շեշտեց՝ պէտք է աւելի խորը ու մտածուած կերպով գնալ այդ յարաբերութիւնների կարգաւորմանը: Մասնագետի խօսքով, այնուամենայնիւ, հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորման այս չորրորդ փորձը Նախորդներից ունի մէկ սկզբունքային տարբերութիւն.

«Միևսկի խմբի համաձայնագրի երեք կարեւոր երկրները՝ ԱՄՆ, Ֆրանսիա եւ Ռուսաստան ճանաչել են Հայոց ցեղասպանութիւնը: Նախորդ փորձերի ժամանակ նման բան չի եղել: Ես հիմա կարծում եմ՝ մեր դիւանագիտութիւնը պէտք է ջանքեր գործադրի, բանակցի այդ երկրների հետ, որպէսզի Թուրքիան գնա Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման ճանապարհով: Իհարկէ, ես շատ լաւ հասկանում եմ, որ սա դժուար է, բայց պէտք է փորձել: Վերջիվերջոյ, բանակցութիւնները պայքար են ու դրանում մենք մեր յաղթաթղթերը պէտք է օգտագործենք, եթէ այդպիսիք կան: Ես չեմ կարող ասել՝ ինչ ընթացք կ'ունենան այս բանակցութիւնները, բայց կարող եմ ասել, որ այս անգամ Թուրքիայի հետաքրքրութիւնը ՀՀ-ի հետ յարաբերութիւնների կարգաւորման հարցում աւելի թոյլ է, թուրք հասարակութեան ուշադրութիւնը շեղուած է, քանի որ Թուրքիան վարում է աւելի լայնածաւալ քաղաքականութիւն տարբեր ուղղութիւններով»,- կարծիք յայտնեց փրոֆեսորը, աւելացնելով, որ իր մօտ տպաւորութիւն է, որ այս անգամ Թուրքիան աւելի լաւ է պատրաստուել բանակցութիւններին:

Դրա վառ ապացոյցն է Թուրքիայի կողմից Նշանակուած Ներկայացուցիչը՝ Սերդար Զըլըքը, ասելով, որ Նա սովորական ու պատահական ընտրուած մարդ չէ: Բացի իր դիւանագիտական գործունեութիւնից, Զըլըքը տարիներ շարունակ եղել է Թուրքիայի անվտանգութեան խորհրդի քարտուղարը, որտեղ քննարկում է երկրի ներքին ու արտաքին կարեւոր քաղաքական հարցերը: «Նա մի մարդ է, որը շատ լաւ պատկերացնում է երկրի արտաքին ու ներքին քաղաքականութիւնը: Բացի դա, Նա Ներկայացնում է թուրքական վերնախաւի, այսպէս կոչուած, սեւծովեան խմբաւորումը, որը մեծ տեղ ունի Թուրքիայի Ներկայիս Էլիտայում: Նա եւ իր ընտանիքը սեւծովեան Սամսուն քաղաքից են, հայրը բարձրաստիճան գինուորական է եղել, 20 տարի եղել է պատգամաւոր, հորեղբայրը յայտնի բժիշկ է, մահացել է մի քանի տարի առաջ: Երտողանի անձնական բժիշկն է եղել դեռեւս այն ժամանակ, երբ վերջինս Ստամբուլի քաղաքապետն էր: Ստացւում է՝ Թուրքիայի Ներկայացուցիչը մի մարդ է, ով անձնապէս շատ մօտ է Երտողանին: Թուրքիան Նշանակել է մի մարդու, ով ուղղակիորեն բանակցութիւնների ընթացքի մասին գէկուցելու է Թուրքիայի փոխնախագահին ու անձամբ Երտողանին: Սա Նշանակում է, որ Թուրքիան այս գործընթացին մեծ Նշանակութիւն է տալիս: Մէկ կարեւոր հանգամանք էլ Նշեմ՝ Զըլըքի համար ստեղծուել է Նոր պաշտօն: Նա ոչ թէ Նշանակուել է գլխաւոր բանակցող, այլ յանձնակատար Հայաստանի գծով, որը դուրս է բերուած արտգործնախարարութեան շրջանակներից ու ներառուած է Երտողանի աշխատակազմի մէջ»,- հայ-թուրքական բանակցութիւնների վերաբերեալ իր մանրամասն ու հանգամանաւոր խօսքն աւարտեց թուրքագետ Ռուբէն Սաֆրաստեանը:

Լիբանանի «Չարթօնք» օրաթերթի գլխաւոր խմբագիր Սեւակ Յակոբեանը, որ մէջ ընդ մէջ կը վարէր հարթակը, հարցադրում-դիտարկում արեց: Նրա խօսքով՝ Նախորդ երեք դէպքերում, երբ Հայաստանը բանակցում էր Թուրքիայի հետ, կային առաւելութիւններ՝ Հայաստանը յաղթած պետութիւն էր եւ ուներ հզօր բանակի առասպելը: Հիմա դա չկայ, հիմա Հայաստանի դիրքերը տկար են, թուլացած, դա ի՞նչ ազդեցութիւն կարող է ունենալ բանակցութիւնների ընթացքի վրայ, հետաքրքրուեց «Չարթօնք»ի խմբագիրը: Վերջինս Նաեւ ցանկութիւն յայտնեց, որ թուրքագետը խօսի առանց Նախապայմանների բանակցութեան մասին, որը գործնականում այդքան էլ առանց Նախապայմանների չէ, քանի որ անհերքելի է, որ Հայաստանի իշխանութիւնները Հայոց Ցեղասպանութեան հետապնդումը փորձում են թողնել միայն Սփիւռքի վրայ եւ ձգտում են ազատուել Արցախի հիմնահարցից: «Հետեւաբար այս հարցով Թուրքիան մեծ խնդիր չունի: Հաւանաբար Նա արդեն ստացել է այն, ինչ ուզում է»,- ասաց Սեւակ Յակոբեանը:

Ռուբէն Սաֆրաստեանը համաձայնեց այն մտքի հետ, որ Հայաստանի դիրքերը հիմա աւելի թոյլ են, քան Նախկինում եւ Թուրքիան դա շատ լաւ հասկանում

է ու փորձում է օգտագործել: «Բայց, Էլի եմ ասում՝ մենք չէինք կարող իրաժարուել բանակցութիւններից: Ցաւօք սրտի, պատերազմը ցոյց տուեց, որ մենք մեկուսացած էինք, որը կարող էր աւելի ուժեղանալ: Մենք պէտք է մտնէինք բանակցութիւնների մէջ: Բայց այդ բանակցութիւնները պէտք է վարեն աւելի լուրջ ու լաւ ուսումնասիրելով մեր թշնամուն: Մենք բարեկամի հետ չենք բանակցում, այլ՝ թշնամու, հակառակորդի: Պէտք է հնարաւորինս կարողանանք առաջ տանել մեր տեսակետները: Ես յոյս ունեմ, որ, երբ գործը հասնի կարմիր գծերին, Հայաստանը չի գնալ զիջումների ու դուրս կու գայ բանակցային գործընթացից»,- պատասխանեց բանախօսը:

Ներկաներից մէկը հարց ուղղեց փրոֆեսոր Սաֆրաստեանին, հայկական կողմը ի՞նչ է ուզում շահել այս բանակցութիւններով, արդեօք հայկական կողմը գիտի՝ ի՞նչ է ուզում հասնել, հաստատուած օրակարգ ունի՞, վտանգների մասին պատկերացնու՞մ է: Բանախօսը Նշեց՝ այն հարցը, որ բարձրացուեց, ինքն էլ է իրեն շատ անգամներ տալիս:

«Ինձ էլ է շատ հետաքրքիր: Արդեօք հայկական կողմը օրակարգ ունի, թէ ոչ, մարտավարութիւն ունի՞, թէ ոչ: Չեմ կարող այդ հարցին յստակ պատասխանել: Բայց ուզում եմ Նշել, որ, այո, Թուրքիայի կողմից ձեւական է հնչում առանց Նախապայմանների բանակցութիւնը: Նախապայմաններ կը լինեն, ես դրանում չեմ կասկածում: Սա ինձ համար հասկանալի է: Զգիտեմ՝ դա մեր բանակցողների համար հասկանալի է, թէ ոչ: Բացի դա, բազմիցս պաշտօնապէս յայտարարուել է, որ Հայաստանը ձգտում է ունենալ Թուրքիայի հետ դիւանագիտական Նորմալ յարաբերութիւններ ու բաց սահման: Սա եղել է ՀՀ բոլոր իշխանութիւնների Նպատակը: Թէ ինչ զիջումների է պատրաստ գնալ իշխանութիւնը, ես չեմ կարող ասել: Բայց ճիշտ է, որ որոշ զիջումներ լինելու են: Ես յոյս ունեմ, որ դրանք չեն լինի սկզբունքային հարցերում: Ես կարծում եմ, որ սիւսլ է ընտրուած բանակցութիւնների Նախապատրաստուելու ձեւաչափը: Սփիւռքը եւս պէտք է այդ բանակցութիւններում ներգրաւուած լինէր: Այս խնդիրները համահայկական են ու ՀՀ իշխանութիւնները իրաւունք չունեն իրենց վրայ պատասխանատուութիւն ստանձնել միայնակ բանակցել: Սա մեծ բացթողում է»,- պատասխանեց Ռուբէն Սաֆրաստեանը:

Նոյն համատեքստում Ներկաներից մէկի կողմից հարց հնչեց՝ Թուրքիան ի՞նչ է պատրաստ այս բանակցութիւնների արդիւնքում զիջել՝ օրինակ բերելով Հոլոքոստը եւ Գերմանիայի քայլերը դրա ճանաչումից յետոյ: Ռուբէն Սաֆրաստեանը Նշեց՝ Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչումը Հայաստանի համար դարձել է անվտանգային խնդիր:

«Ցեղասպանութիւնը ոչ միայն յիշողութիւն է, այլեւ այսօրուայ իրականութիւնն է: Թուրքիան, չճանաչելով ու չդատապարտելով հայոց ցեղասպանութիւնը, ցոյց է տալիս, որ ամեն րոպէ կարող է կրկնել այն: Ցեղասպանութեան ճանաչման խնդիրը դարձել է անվտանգ այն խնդիր: Օրինակ, Գերմանիան ճանաչեց ու դատապարտեց հրեաների ցեղասպանութիւնը եւ հիմա ոչ ոք չի կարծում, որ կարող է Նորից կրկնել այդ քայլը: Իսկ Թուրքիայի չճանաչումը վտանգ է Նորից այն իրականացնելու, ու ոչ միայն հայերի, այլեւ՝ քրդերի համար: Ցեղասպանութեան ճանաչման ու դատապարտման խնդիրը, որը ՀՀ արտաքին քաղաքական օրակարգային առաջնահերթութիւն է, ոչ միայն բարոյական հարց է մեր Նախնիների Նկատմամբ, այլեւ՝ անվտանգային մեր երկրի եւ համայն հայութեան համար: Այստեղ մեզ համար շատ բարդ խնդիր է առաջանում: Թուրքիային պէտք է պարտադրել ճանաչել ցեղասպանութիւնը: Ես համոզուած եմ, որ Թուրքիայի Ներկայ վերնախաւը ինքնակամ չի ճանաչի Հայոց Ցեղասպանութիւնը, դա հնարաւոր կը լինի միայն պարտադրանքով, դատարանով»,- հարցին պատասխանեց թուրքագետ Ռուբէն Սաֆրաստեանը:

Հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորման, բանակցային գործընթացի մասին տարատեսակ հարցեր հնչեցին, որին Ռուբէն Սաֆրաստեանը սիրով պատասխանեց եւ շնորհակալութիւն յայտնեց քննարկման կազմակերպման ու հետաքրքիր հարցերի համար:

Լիբանանի «Չարթօնք» օրաթերթի խմբագիր՝ Սեւակ Յակոբեանը ՌԱԿ-ի Համադրուած Մամուլի անունով երախտագիտութիւն յայտնեց փրոֆեսոր Սաֆրաստեանին կարեւոր քննարկման եւ Ներկաներին մասնակցութեան համար:

Մամուլի առջանց յաջորդ լսարանին Նիւթին ու հիւրին մասին պիտի յայտարարուի շուտով:

Սեւակ Յակոբեան

